

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ

ҰЛТТЫҚ БАНКІ

№ 031 БАСПАСӨЗ РЕЛИЗИ

2005 жылғы 12 қазан

Жаңа дизайндағы банкноталарды алдағы уақытта айналысқа шығару туралы және қаржы нарығындағы ағымдағы жағдай туралы

1. Жаңа дизайндағы банкноталарды айналысқа шығару. “Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы” Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Ұлттық Банк 2006 жылы номиналы 200, 500, 1000, 2000, 5000 және 10000 теңгелік жаңа дизайндағы банкноталарды айналысқа шығаруды жоспарлап отыр. Жаңа дизайндағы банкноталарды айналысқа енгізу полиграфиялық және компьютерлік технологияларды дамытуға және Ұлттық Банкінің жаңа қорғау әрі машина оқи алатын элементтерді ендіру жөніндегі жоспарланған жұмысына байланысты.

2. Инфляция. Қазақстан Республикасының Статистика агенттігінің ресми деректері бойынша 2005 жылғы қыркүйек айында инфляция өткен аймен салыстырғанда өсіп, 0,8% құрады (2005 жылғы тамыз айында – 0,2%). Азық-түлік тауарлары 0,4%, азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 1,0%, ақылы қызмет көрсету – 1,3% қымбаттады.

2005 жылғы қыркүйекте азық-түлік тауарларынан бағаның жұмыртқаға – 7,8%, сүт және сүт өнімдеріне 1,5%, ет және ет тағамдарына – 1,1%, балық және теңіз өнімдеріне – 0,6% өскені тіркелді. Жеміс пен көкөніс 2,8% арзандады.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында бағаның негізгі өсімі бензинге – 8,6%, дизель отынына – 4,5% және мазутқа – 3,9% көтерілуінен болды. Бұдан басқа, киім – 0,5%, аяқ киім және үй-іші тұрмысы заттары – 0,3%, баспа басылымдары мен маталар 0,2% қымбаттады.

Ақылы қызмет көрсету құрылымында ең бастысы, бағаның газбен жабдықтауға – 3,2% және тұрғын үйді ұстауға – 0,7% өсуі нәтижесінде бағаның өсуі тұрғын үй-коммуналдық қызмет көрсету саласында 2005 жылғы тамызда 0,6% құрады. Сондай-ақ баға білім беру саласында – 10,4%, мәдениет мекемелерінің қызметтері – 0,8%, денсаулық сақтау қызметтері – 0,7%, көлік қызметін көрсету – 0,3% қымбаттады.

Ағымдағы жылдың басынан бері инфляция 5,0% құрады (2004 жылғы қаңтар-қыркүйекте – 3,8%), азық-түлік тауарлары – 4,8%, азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 4,0%, ақылы қызмет көрсетулер – 6,2% болды.

2005 жылғы қыркүйек айында инфляция жылдық көрсетуде 7,9% болды (2004 жылғы желтоқсанда – 6,7%).

3. Халықаралық резервтер және ақша агрегаттары. 2005 жылғы қыркүйек айында Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері 8,3 млрд. долларға жетті. Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері ағымдағы бағалармен 6,3% өсті. Қаржы министрлігінің сыртқы борышына қызмет көрсету, Ұлттық қордың активтерін толықтыру ішкі валюта нарығында валюта сатып алумен және Үкіметтің шотына шетел валютасының түсуімен бейтараптандырылды. Нәтижесінде таза валюта қоры 413,9 млн. долларға ұлғайды. Алтындағы активтер жүргізілген операциялар және оның әлемдік нарықтардағы бағасының 9,3% көбеюі нәтижесінде 81,2 млн. долларға өсті.

Елдің халықаралық резервтері тұтастай алғанда (ағымдағы бағалармен), яғни Ұлттық қордың ақшасын қоса алғанда (алдын ала деректер бойынша 5551 млн. доллар) өткен айға 4,9% өсіп, 13,9 млрд. долларға жетті.

2005 жылғы қыркүйекте Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері мен таза сыртқы активтерінің өсуі ақша базасының 15,8% кеңейіп, 642,3 млрд. теңгеге дейін жетуіне себеп болды.

2005 жылғы тамызда ақша массасы 0,8%-ға өсіп, 1881,3 млрд. теңгеге жетті. Ақша массасы өсуінің негізгі факторы банк жүйесінің және кредиттік серіктестіктердің таза ішкі активтерінің 3,2% көбеюі болды.

Айналыстағы қолма-қол ақша (M0) тамызда 0,6%-ға өсіп, 402,0 млрд. теңгеге жетті, ал банк жүйесіндегі және кредиттік серіктестіктердегі депозиттер – 0,9% өсіп, 1479,3 млрд. теңгеге жетті. Тамыздағы айналыстағы қолма-қол ақшаның (M0) және депозиттердің іс жүзінде бірдей өсу қарқыны ақша массасы құрылымын өзгерткен жоқ (тиісінше 21,4% және 78,6%).

Ақша массасы өсуінің озық қарқыны ақша базасының кеңею қарқынымен салыстырғанда ақша мультипликаторы мәнінің 3,30-дан 3,39-ға дейін өсуіне байланысты болды.

4. Валюта нарығы. 2005 жылғы қыркүйекте АҚШ долларына қатысты теңге бағамының өсу үрдісі байқалды. АҚШ долларына теңгенің бағамы бір ай ішінде 1 доллар үшін 133,83 теңге - 135,35 теңге шамасында өзгерді. Осы кезең ішінде теңге 1,10% нығайды және қыркүйектің соңында теңгенің биржалық бағамы 1 доллар үшін 133,83 теңгені құрады. Жыл басынан бері АҚШ долларына қатысты теңгенің номиналдық девальвациясы 2,95% болды.

Қыркүйекте Қазақстан қор биржасындағы биржалық операциялардың көлемі қосымша сауда-саттықтардағы мәмілелерді есепке алғанда тамызбен салыстырғанда 43,6% өсіп, 1125,9 млн.долл. болды (жыл басынан бері – 8,2 млрд.долл.).

Биржадан тыс валюта нарығында операциялардың көлемі 29,7% өсіп, 1733,9 млн.долл. болды (жыл басынан бері – 12,7 млрд. долл.).

5. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы. 2005 жылғы қыркүйекте Қаржы министрлігі мемлекеттік қазынашылық міндеттемелерді орналастыру бойынша аукцион өткізген жоқ. Осы кезең үшін мемлекеттік бағалы қағаздарды өтеу сыйақы бойынша төлемдерді есепке алғанда 2,5 млрд. теңге болды. Нәтижесінде Қаржы министрлігінің айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі қыркүйектің соңында бір айда 0,5% азайып, 290,5 млрд. теңге болды.

Ұлттық Банктің қысқа мерзімді ноталары эмиссиясының көлемі 2005 жылғы қыркүйекте 2005 жылғы тамызбен салыстырғанда 20,3% көтеріліп, 238,5 млрд. теңгеге жетті, бұл ретте олар бойынша кірістілік тамыздағы 2,24%-дан төмендеп қыркүйекте 2,11% жетті. Сол кезеңде қысқа мерзімді ноталарды өтеу сыйақы бойынша төлемдерді есепке алғанда 269,7 млрд. теңгені құрады. Нәтижесінде айналыстағы ноталар көлемі өткен аймен салыстырғанда 13,3% азайып, қыркүйектің соңында 195,0 млрд. теңге болды.

2005 жылғы қыркүйекте репо, кері репо операциялары жүргізілген жоқ. Сондай-ақ Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын сатып алу және сату бойынша операциялар да жүргізілген жоқ.

6. Банкаралық ақша нарығы. Банкаралық ақша нарығында 2005 жылғы шілдемен салыстырғанда 2005 жылғы тамызда банкаралық теңгелік депозиттерге өтімді қаражаттарды орналастыру бойынша банктер белсенділігінің артқаны байқалды және орналастырылған банкаралық теңгелік депозиттердің көлемі 8,2% өсіп, 197,2

млрд. теңгеге жетті. Бұл ретте, орналастырылған банкаралық теңгелік депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы шілдемен салыстырғанда шамалы төмендеді (1,96%-дан 1,95%-ға).

Валюталық қарыз алудың банкаралық нарығында АҚШ долларында банкаралық депозиттерге орналастыру бойынша ағымдағы жылдың тамызында банктер белсенділігінің төмендегені байқалды. Долларлық депозиттер 7,1 млрд. АҚШ долларына орналастырылды, бұл шілдедегі операциялар көлемінен 19,8% аз. 2005 жылғы тамызда орналастырылған долларлық депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы шілдедегі 3,26%-дан 3,47%-ға дейін өсті.

Банкаралық қарыз алудың қалған түрлері бойынша операциялар шамалы көлемде жасалды.

7. Депозит нарығы. Резиденттердің депозиттік ұйымдардағы депозиттерінің жалпы көлемі 2005 жылғы шілдемен салыстырғанда 2005 жылғы тамызда 0,9% өсіп, 1479,3 млрд. теңгеге жетті. Депозиттер көлемінің ұлттық валютада, сол сияқты шетел валютасында да өскені байқалды. Алайда, ұлттық валютадағы депозиттер не бары 0,4% өсіп, 856,1 млрд. теңге болды, ал шетел валютасындағы депозиттер - 1,5% өсіп, 623,2 млрд. теңгеге дейін жетті. Нәтижесінде, теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 58,2%-дан 57,9%-ға дейін төмендеді.

Заңды тұлғалардың депозиттері 1,0% өсіп, 963,8 млрд. теңгеге, ал жеке тұлғалардың депозиттері 0,7% көбейіп, 515,5 млрд. теңге болды.

Банктердегі халықтың салымдары (резидент еместерді қоса алғанда) бір айда 0,7% өсіп, 523,9 млрд. теңгеге жетті. Бұл ретте, халық салымдарының құрылымында теңгелік депозиттер бұрынғы 281,7 млрд. теңге деңгейінде қалды, ал шетел валютасындағы депозиттер 1,5%-ға өсіп, 242,2 млрд. теңге болды. Нәтижесінде, теңгелік депозиттердің үлес салмағы 2005 жылғы шілдемен салыстырғанда 54,1%-дан 53,8%-ға дейін төмендеді.

Тамыз айында банктік емес заңды тұлғалардың теңгелік мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 3,7% (2005 жылғы шілдеде – 3,8%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша – 9,6% (9,1%) болды.

8. Кредит нарығы. Экономикадағы банктердің кредиттері бойынша негізгі борыштың жалпы көлемі 2005 жылғы тамызда 3,2% көбейіп, 2037,0 млрд. теңге болды.

Ұлттық валютадағы кредиттер бір айда 3,8% көбейді және 1038,2 млрд. теңге болды, ал шетел валютасындағы кредиттер 2,5% өсіп, 998,8 млрд. теңге болды. Нәтижесінде, теңгелік кредиттердің үлес салмағы 2005 жылғы шілдемен салыстырғанда 50,7%-дан 51,0%-ға дейін артты.

Ұзақ мерзімді сияқты, қысқа мерзімді кредиттердің өсу үрдісі байқалады. Мәселен, ұзақ мерзімді кредиттер 1382,5 млрд. теңгені құрап, 4,0% өсті, ал қысқа мерзімді кредиттер – 645,5 млрд. теңгені құрап, 1,5% өсті. Жиынтығында ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы 67,3%-дан 67,9%-ға дейін артты.

Банктердің шағын кәсіпкерлік субъектілеріне кредиттері шілде айымен салыстырғанда тамыз айында 413,0 млрд. теңгені құрап, 3,4% көбейді.

Салалық бөлінуде экономиканың сауда (25,7%), өнеркәсіп (17,3%), құрылыс (11,7%) және ауыл шаруашылығы (6,5%) сияқты салалары неғұрлым белсенді түрде кредиттелуде.

Тамыз айында банктік емес заңды тұлғалардың ұлттық валютадағы кредиттері бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы (14,0%) және жеке тұлғаларға берілген кредиттер (19,3%) шілде айындағы деңгейде өзгеріссіз қалды.